

25.3.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö

OKM 15/010/2015

Lausunto hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi hyväksyttiin eduskunnassa 13.3.2015. Tämä ns. varhaiskasvatuslain I vaihe oli odotettu, mutta ei kuitenkaan riittävä, jotta varhaiskasvatusta ohjaava sääntely saadaan kokonaan uudistettua ja nykyaikaa vastaavalle tasolle. Seuraaviin hallituksen esityksessä lakiehdotuksen perusteluosaan kirjattuihin asioihin olisi toivottavaa kiinnittää huomiota jatkovalmisteluissa:

Lakiehdotuksen 2 luvun 6 §:ssä (Kunnan velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta asumisen ja oleskelun perusteella) on kirjattu, että hallituksen esityksen tavoitteena on edistää asiakaslähtöisyyttä sekä kuntien yhteistyötä päivähoitopalveluissa lapsen edun määrittelemissä rajoissa. Kyse olisi lapsen mahdollisuudesta hakeutua lähikunnan varhaiskasvatuspalveluiden piiriin lapsen tai perheen tarpeista johtuen. Monilla naapuruskunnilla on jo tällä hetkellä yhteisiä sopimuksia päivähoitopaikkojen käytöstä yli kuntarajojen esimerkiksi perheiden muuttotilanteissa tai erityisten palvelujen tarpeiden järjestämisessä. Täysin rajaamaton mahdollisuus hakeutua toisen kunnan palveluiden piiriin saattaisi aiheuttaa ongelmia palveluiden mitoittamisessa, kun suunnittelun ja resursoinnin pohjana ei voitaisi hyödyntää pelkästään kotikunnan väestötietoja.

Lakiehdotuksen 4 luvun 17 – 21 §:ssä kuvataan lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen rakenteet, pedagogiset järjestelyt, tarvittavat resurssit ja tuen tarpeen arviointi. Tuen rakenteet perustuvat pitkälti perusopetuksen kolmiportaisen tuen mallille, mikä omalta osaltaan edistää jatkumoa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja kouluun. Lapsen etua palvelee näkemys siitä, että tuki järjestetään mahdollisimman pitkälle tavanomaisen varhaiskasvatuksen yhteydessä lapsen tutussa ympäristössä.

Lakiehdotuksen 5 luvun 24 §:ssä (Hakeminen) ehdotetaan, että varhaiskasvatuspaikkaa olisi tarjottava mahdollisuuksien mukaan samasta paikasta, jossa lapsi on aiemmin osallistunut varhaiskasvatukseen. Lapsen edun sekä kasvatuksen ja opetuksen jatkumon näkökulmasta ehdotus on aiheellinen kuin myös palveluiden järjestäjän kannalta tavoiteltava käytäntö. Päivähoitopaikkojen järjestelymahdollisuudet ovat kuitenkin suuresti riippuvaisia päivähoitoon paluuaajan olosuhteista, ajankohdasta sekä myös hoitomuodosta.

Kirjaus laissa vaatisi selkeämmän ilmauksen epävarmuustekijöiden vaikutuksesta tai vaihtoehtoisesti kirjaus voitaisiin jättää kokonaan pois.

Lakiehdotuksen 6 luvun 28 §:ssä todetaan, että varhaiskasvatussuunnitelmien laadinta tulisi olla ensisijaisesti kasvatustieteen kandidaatin / lastentarhanopettajan koulutuksen omaavalla henkilöllä. Kyseisen henkilön asian-tuntijuutta tulisi perusteluosion mukaan hyödyntää myös perhepäivähoidossa. Kyseisen koulutuksen suorittaneista henkilöistä on tällä hetkellä merkittävä vaje. Pohdittavaksi jää, onko hallituksen esityksen tarkoituksena todellakin suunnata pedagogisen koulutuksen saaneen henkilön työpanos dokumentointiin, koska suunnitelman toteutumisen seuranta vaatii myös dokumentointia. Mikäli kasvatustieteen kandidaatin / lastentarhanopettajan työpanosta suunnataan muualle kuin päiväkotiryhmässä tapahtuvaan pedagogiseen toimintaan, tulisi lastentarhanopettajien suhteellista osuutta hoito- ja kasvatushenkilökunnasta lisätä. Näin ei kuitenkaan esitetä perustelujen 8 luvussa 40 §:ssä.

Lakiehdotuksen 6 luvun 29 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi omavalvontasuunnitelman laatimisesta. Kyseinen suunnitelma on keino lisätä varhaiskasvatuksen laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden yhtenäisyyttä varhaiskasvatuksessa sekä mahdollisuus antaa uusia välineitä asiakkaille ja henkilökunnalle vaikuttaa toiminnan laatuun. Perusteluosassa on tuotu hyvin esille niitä asioita, joita omavalvontasuunnitelmaan olisi hyvä sisällyttää. Edellisestä poiketen, 30 §:ssä varhaiskasvatuksen järjestäjiä veloitettaisiin toiminnan arviointiin kuitenkin sen tarkempaa määrittelemättä arvioinnin kohteita tai sisältöjä. Yhtenäisen laadun kehittämisen näkökulmasta tiettyjen reunaehto- jen antaminen arvioinnin suorittamiselle olisi kuitenkin hyödyllistä.

Lakiehdotuksen 7 luvun 33 §:ssä esitetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon tutkinnon perustutkinnon suorittaneelta ei edellytetä voimassa olevaa lakia vastaavasti tietyn koulutusohjelman suorittamista. Lausunnossa todetaan kuitenkin, että varhaiskasvatuksen tehtäviä edellyttämää osaamista tukisi parhaiten, mikäli osana sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkintoa olisi suoritettu lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman opinnot. Edellyttämällä mainittujen opintojen suorittamista tehtävän edellyttämä osaaminen voitaisiin varmistaa paremmin.

Lausunnon keskeinen sisältö

Lakiehdotus sisältää elementtejä, jotka mahdollistavat yksittäisen lapsen kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisen hänen omassa kasvuympäristössään. Jokainen lapsi tarvitsee tukea kehittymiseensä. Tuen rakenteet perustuvat pitkälti perusopetuksen kolmiportaisen tuen mallille, mikä omalta osaltaan edistää jatkumoa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja kouluun. Varhaiskasvatuspaikan tarjoaminen keskeytyksen jälkeen mahdollisuuksien mukaan samasta paikasta on kaikkien osapuolten etu,

mutta säännöstä muotoiltaessa on huomioitava ne tekijät, jotka vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen.

Lastentarhanopettajista / kasvatustieteen kandidaateista on tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa merkittävä vaje. Ammattiryhmän sitominen myös perhepäivähoidon tarpeisiin vähentää resursointia itse perustehtävässä päiväkodeissa.

Varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun tasalaatuisuuden ja kehittymisen taakeena on systemaattinen arviointi ja laadun muu seuranta. Omavalvontasuunnitelman käyttöön otto lisää mahdollisuuksia vaikuttaa toiminnan laatuun. Varhaiskasvatuksen järjestäjän arviointivelvoitteeseen olisi hyödyllistä saada lakiehdotukseen kirjattua täsmällisempää ohjausta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustaso on avainasemassa laadun kehittämisessä. Lastentarhanopettajien määrän lisäämisellä ja sosiaali- ja terveydenhuoltoalan perustutkintoon sisältyvillä lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman opinnoilla olisi merkittävä vaikutus varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen perustason korottamisessa.

Aleksi Randell
Aleksi Randell
kaupunginjohtaja

Merja Jokela
Merja Jokela
kaupunginsihteeri